

Denne digitaliserte utgava av Norskraft har blitt til ved skanning av de trykte heftene.

I det store og det hele kan en digitalisert tekst aldri bli bedre enn den teksten som er digitalisert. Dette gjelder i høy grad for Norskraft. Kvaliteten på tekstene i digital form er så ymse, og det er fordi de trykte heftene var alt annet enn gode, særlig i de første årgangene. Det er i og for seg helt naturlig. Norskraft skulle være et arbeidsskrift, et sted der en kunne lufte tanker og legge fram foreløpige utgaver før en sendte de endelige til andre og etablerte tidsskrifter, eventuelt til publisering som kapitler i bøker. På den annen side er det viktig å minne om at teknologien var ganske annerledes det første tiåret. Helt fram til 1990-tallet ble heftene trykt opp på grunnlag av "sats" skrevet med skrivemaskin. Og ikke bare med en, men med flere skrivemaskiner: Ikke nok med at to ulike hefter kunne inneholde tekst skrevet med to for-skjellige skrivemaskiner, med ulike typer osv. Det samme gjaldt ofte i ett og samme hefte, når de inneholdt flere artikler. Dessuten var det mange som skreiv. Det var faktisk vanlig at for-fatterne sjøl lagde og leverte bunken med tekstark til sats, alle med hver sine oppfatninger av marger, innrykk, linjeavstand osv. Og på grunn av skrivemaskinens begrensninger ble ofte fonetiske tegn eller sjeldne bokstaver (som ð, œ, æ) skrevet inn for hånd - med penn. Det samme gjaldt alltid ved parenteser over flere linjer og for eksempel ved syntaktiske trær og andre grafer. I flere artikler kan en dessuten se rettelser med korrekturlakk eller overstrykninger og tillegg i teksten. Dessuten kunne det skje ting under trykking, slik at for eksempel teksten på ei side ble skakk i forhold til arket, enkelte sider ble blasse eller skrevet med ureine typer, og i hefte 56 kommer side 2 før side 1.

De tidligste årgangene av Norskraft er med andre ord preget av et stort typografisk mangfold, inkonsekvenser og sterkt varierende kvalitet. Den digitaliserte utgava gjengir dette. Orden på sakene ble det først etter hvert som datamaskinene kom i bruk. Til å begynne med var disse heftene også svært forskjellige og med varierende opplegg, men til sist kostet instituttet på seg en medarbeider som skulle se til at satsen fulgte en viss standard. Derfor kom de siste årgangene av serien til å likne mer og mer på tradisjonelle trykte tidsskrifter. Ironisk nok med en typografisk standard som gjør skanning enkel (som bilde - og eventuell tolking til tekst på lite-lig). Hadde en tatt vare på satsfilene i det rette formatet og fått dem omgjort til et passende format av det slaget som gjelder i dag, kunne en ha brukt dem til den elektroniske utgava, slik at en slapp omvegen om skanning av de trykte heftene. Men det har en ikke gjort. Derfor har, som alt nevnt, alle heftene i serien blitt skanna slik de ble publisert i trykt form.

I en del tilfelle har teksten kommet til å bli litt skeiv, enda den ikke var det i originalen. Det skyldes vekslende papirkvalitet. Noen av de trykte heftene hadde blitt litt bølgete under lagring, mens andre fikk en spesiell venstrekant på grunn av stifting i ryggen. Enda stiftene ble fjernet og alle heftene hogd opp i ryggen - "slakta" - før sidene havnet i skanneren, var det uråd å få gjort noe med ørsmå krumninger i papiret. Dette fikk matemekanismen tak i, og resultatet var litt vridde sider. For å unngå det måtte vi ha skanna alle disse heftene "for hånd", uten bruk av arkmatere, og det var det ikke budsjett til. Derfor har disse digitaliserte sidene best mulig kvalitet. Men god er den ikke. God kvalitet kjennetegner heller ikke de digitaliserte tekstene fra alle de heftene som ikke kunne behandles halvautomatisk ved hjelp av arkmatere til skanneren, men som i stedet måtte "håndskannes". Det syns - men det kunne ikke vært gjort annerledes.

Skanninga gav bilder som resultat. Seinere har en funksjon i Adobe Acrobat blitt brukt til å gjøre mest mulig om til tekst. Det vil si: Det er bildet av tekstsidene som syns på skjermen, men det lar seg gjøre å søke etter bokstavsekvenser.

I prinsippet går det an å søke i heftene ved hjelp av søkefunksjonen i pdf-fila. (Med andre ord: Ikke med søkefunksjonen til nettleseren, enten den heter Explorer eller Firefox.) Men på grunn av den vekslende kvaliteten til originalene og til resultatet av skanninga kan en ikke stole på at en får tilslag på alle forekomster av det en søker etter i teksten. I tillegg har denne søkefunksjonen et annet lyte: Søker en på en av de norske bokstavene, æ, ø, å, får en tilslag på hele sekvenser (deler av ord, ord eller ord pluss noe mer) der det opptrer en "a" eller "o". Søk på ord av en viss lengde (for eksempel større enn "få" eller "får") som inneholdet en æ, ø eller en å går som regel bra. Det er greit å være klar over dette, men i praksis skulle det ikke stelle til store vansker. (Hvis en da ikke var ute for å finne alle forekomster av infinitivsmerket.)

JE 3.10.2012